

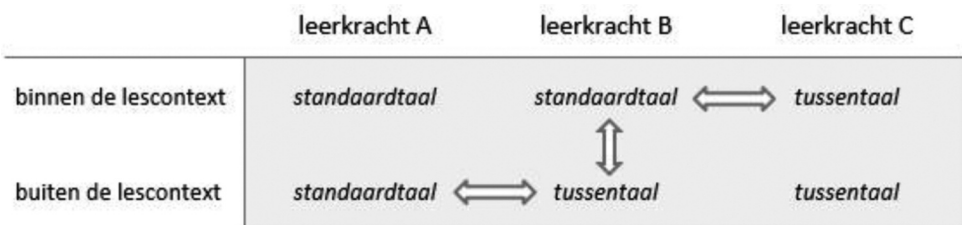
## **De groeiende tussentaligheid in het Vlaamse onderwijs: een kwestie van herkenning zonder erkenning**

### **1. Inleiding**

“Waarom hebben we de standaardtaal eigenlijk nodig als we elkaar ook in tussentaal verstaan?”, liet een leerling vallen tijdens een van de open klasgesprekken. Daarmee werd meteen een discussie ingezet over het nut van registers, over enkele visies ten opzichte van tussentaal en over haar positie binnen het leslokaal. Het onderwijs is immers nog een van de weinige instituties waar het gebruik van de standaardtaal verplicht is. In theorie althans, want dat het er in de praktijk toch enigszins anders aan toe gaat, bleek reeds uit verscheidene onderzoeken (Delarue 2011; Olders 2007;

Walraet 2004). Een attitude- en perceptieonderzoek bij 203 Vlaamse zesdejaars en hun leerkrachten ging onder meer op zoek naar verklaringen voor die opmerkelijke kloof tussen het taalbeleid en de taalpraktijk.

Een eerste mogelijke verklaring vertrekt vanuit een dubbele inconsistentie in het taalgebruik van leerkrachten. Op basis van de interviews kunnen er immers drie groepen leerkrachten onderscheiden worden: een beperkte groep hanteert zowel tijdens als na de les een standaardtalige variëteit, een tweede groep gebruikt enkel tijdens het lesgeven een formele variëteit en de grootste groep valt in beide situaties terug op tussentaal. Zoals het onderstaande schema tracht te illustreren, zorgt dat voor een dubbele registerinconsistentie: enerzijds contextintern, anderzijds contextextern. Dat lijkt te resulteren in een versoepeling van de (talige) formaliteitsgraad. En hoewel het perceptieonderzoek aangaf dat de leerlingen de standaardtaal tot op een zekere hoogte wel herkennen als schooltaal, zorgt de tussentalige communicatie met de laatste twee groepen leerkrachten er mogelijk voor dat ze de erkenning van die standaardtaal niet beschouwen als een vereiste.



Figuur 1 – De dubbele inconsistentie in het taalgebruik van de leerkrachten.

Verder zien veel leerlingen geen meerwaarde meer in de standaardtaal. Ze kunnen zich immers in heel Vlaanderen ook grotendeels verstaanbaar maken in tussentaal, zodat niet alleen de noodzaak, maar ook de motivatie lijkt weg te vallen om de standaardtaal vlot te beheersen. Ze geven wel aan een verzorgd taalgebruik belangrijk te vinden, maar associëren dat niet noodzakelijk met het gebruik van standaardtaal.

Tot slot lijkt tussentaal steeds meer algemeen aanvaard te worden, ook in het onderwijs. De focus van de leerkrachten ligt dan wel op registergevoeligheid, maar de schoolcontext lijkt zijn formele karakter, en bijgevolg ook het bijhorende register, grotendeels te zijn verloren. Dat heeft wellicht gedeeltelijk te maken met de bovengenoemde dubbele inconsistentie in het taalgebruik van de leerkrachten. Enerzijds passen de leerkrachten onderling niet hetzelfde taalregister toe, anderzijds zijn er leerkrachten die, naargelang de situatie, in de communicatie met dezelfde leerlingen gebruikmaken van meerdere variëteiten.

Hoewel de standaardtaal tot op een zekere hoogte wel herkenning blijkt te genieten als schooltaal, wees het onderzoek op een gebrek aan erkenning. En net dat gebrek zal er,

samen met het gebrek aan een vlotte standaardtaalbeheersing, wellicht mee voor zorgen dat tussentaal zich steeds prominenter zal (kunnen) profileren als schooltaal en dat de discrepantie tussen taalbeleid en taalpraktijk steeds groter zal worden.

## Referenties

- Delarue, S. (2011). “Standaardtaal of tussentaal op school? De paradoxale dubbele kloof tussen taalbeleid en taalgebruik”. In: *Studies van de Belgische Kring voor Linguïstiek*, 6, p. 1-20.
- Olders, B. (2007). *Dialect, tussentaal en standaardtaal op een Oostendse lagere school. Een sociolinguïstische etnografie van het lerarenkorps*. [Onuitgegeven licentiaatsverhandeling]. Gent: Universiteit Gent.
- Walraet, B. (2004). *Tussentaal in de klas: een onderzoek naar het taalgebruik van leerkrachten in het middelbaar onderwijs*. [Onuitgegeven licentiaatsverhandeling]. Gent: Universiteit Gent.